

Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»	СИЛАБУС навчальної дисципліни <u>Історія української культури</u>
	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 015.15Професійна освіта (Охорона праці) Освітньо-професійної програма: Професійна освіта (Охорона праці) Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський) Дні занять та консультацій: згідно з розкладом Рік навчання: 2-й Семестр: 3-й Кількість кредитів: 3
	Викладачі: Марченко Валентина Олексіївна, кандидат історичних наук Електронна пошта: valentynamarchenko@college.udhtu.edu.ua

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової (предметної) комісії

Протокол від “_____” _____^(назва) 20__ року № _____

Голова циклової (предметної) комісії _____ (Г.В.Приходько)
 “_____” _____^(підпис) _____^(пів) 20__ року

Голова робочої групи
 (гарант освітньої програми) _____
 _____^(підпис) _____^(пів)
 «_____» _____ 20__ року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти системи історичних знань про культуру як специфічний і унікальний феномен людства та закономірності культурного процесу в Україні, вивчення української культури в розвитку, єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній.

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити здобувачів вищої освіти із основними періодами розвитку української культури та їх особливостями; розкрити проблеми культурогенезу українського народу; проаналізувати історичну специфіку української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою гуманізації сучасного українського соціокультурного простору та формування ціннісних орієнтирів; навчити студентів вільно оперувати сучасними концептами історичної культурології та широким фактологічним матеріалом.

Предметом навчальної дисципліни «Історія української культури» є засвоєння цінностей і досягнень багатокультурної спадщини України й світу; розуміння основних етапів, процесів, подій історії української культури і культур національних спільнот Україні та української діаспори з давніх часів до сьогодення в контексті світового розвитку цивілізації.

Пререквізити: Передумовою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння базових знань з дисциплін: «Всесвітня історія», «Історія України».

Пореквізити: «Філософія», «Соціологія», «Етнографія», «Мистецтвознавство», «Культурологія».

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, лекція), наочні, практичні (практична робота).

Форми та методи оцінювання: залік, письмовий контроль, усне опитування, тестовий контроль.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Е	Програмні компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. К 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової

	<p>активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>К 09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)</p>	<p>К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії</p> <p>К 25. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПР)</p>	<p>ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.</p> <p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.</p> <p>ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.</p>

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- загальні відомості про культурно-історичний процес в Україні;
- особливості духовних і матеріальних цінностей культурно-історичних епох;
- досягнення українського народу в різних галузях культури, шедеври національної культури та провідних діячів науки й культури України;
- основні культурологічні поняття, явища та процеси, що мали місце в українській культурі;

вміти:

- аналізувати культурні явища та процеси в історії України;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, проводити порівняння, формулювати висновки й узагальнення;
- усвідомлювати сутність і специфіку різних культурно-історичних епох;
- оперувати головними культурологічними поняттями та орієнтуватися в багатому світі духовної культури України;

– застосовувати набуті знання з історії української культури для збагачення власної духовної культури та підвищення культурно-освітнього рівня.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Лекції (ЛК): 27 годин

Практичні заняття (ПР): 12 годин

Самостійна робота (СР): 51 годин

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
Змістовий модуль 1.			
Українська культура від найдавніших часів до XVIIIст			
1	1. Українська культура та основні етапи її розвитку	Поняття культури та її зміст. Українська культурологічна думка. Сутність української культури в контексті основних культурологічних парадигм. Поняття національного типу культури та його особливості в Україні. Специфічні риси української ментальності. Становлення української культури як продукту людської спільноти. Складові української культури. Предмет та завдання навчальної дисципліни.	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
2	2. Стародавня культура на території сучасної України	Періодизація первісної культури. Основні етапи формування давньої української (праслов'янської) культури. Культура прадавньої доби - кам'яного віку. Первісні форми організації людей. Примітивні знаряддя праці. Зародження раціональних знань та мистецтва. Зародження релігії, її початкові форми.	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

		Поняття цивілізації.	
3	3. Стародавня культура східних слов'ян	Культура давніх слов'ян. Особливості язичництва: пантеон богів, символіка, культова творчість. Давньослов'янські скарби: Харківський, Мартинівський. Язичницькі культові старожитності. Формування культурного світу східного слов'янства. Особливості системи язичницьких вірувань, побутової культури, мистецьких пам'яток	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
4	4. Культура часів Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	Прийняття християнства 988 р. та його вплив на розвиток культури східних слов'ян. Виникнення слов'янської писемності. Школа й освіта. Поява писемної літератури: основні види та жанри. Розвиток архітектури: видові, функціональні та стильові особливості. Провідні види та жанри образотворчого мистецтва. Розвиток музичного мистецтва. Особливості Галицької архітектури. Живопис та декоративно-прикладне мистецтво. Галицько-Волинський літопис. Значення культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
5	5. Українська культура (XIV-поч.XVII ст.)	Історичні умови розвитку культури в Литовсько-Польську добу. Основні відмінності національного становища українців у складі Польщі. Зміни у культурному і релігійному житті українців у складі Речі Посполитої. Поширення освіти серед населення. Перші слов'янські	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

		<p>книгодрукарі (Ш. Фіоль, Вукович, Ф. Скорина). Острозька академія. Іван Федоров – український першодрукар («Апостол», Острозька Біблія та ін.) Церковно-літературні твори. Полемічна література. Пересопницьке Євангеліє. Короткий Київський літопис. Розвиток науки. Видання букварів, граматик. Братства та братські школи. Образотворче мистецтво, архітектура, музика. Формування кобзарства.</p>	
6	6. Українська культура доби козацько-гетьманської держави.	<p>Історичні умови формування української культури. Вплив Національної революції та Визвольної війни на стан української культури. Козацтво як явище історії та культури. Вплив козацтва на розвиток української культури. Нові процеси в духовному житті: реформування церкви та освіти, розвиток науки. Києво-Могилянська академія та її роль у розвитку української культури</p>	<p>Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>
7	7. Українське козацьке бароко	<p>Особливості культури бароко. Принципи сприйняття та зображення світу та людини. Українське бароко, його ідейно-художні та стильові засади. Живопис бароко. Особливості української барокової архітектури та скульптури. Культурологічна та просвітницька діяльність Івана Мазепи. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі, музиці. Розвиток</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>

		літератури: провідницької, поетичної. Драматургія. Козацькі літописи	
Змістовий модуль 2.			
Українська культура у XVIII – на поч. XXI ст			
8	8. Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.)	Початок українського національного відродження. Українська культура в боротьбі за утвердження етнічної і культурної самобутності народу. «Історія Русів», її вплив на формування національної свідомості українців. Збирання історичних пам'яток та фольклору. Реформа освіти у 1-й половині XIX ст. Відкриття перших університетів. Романтизм. Його історичні та філософські корені. Типологія романтизму. Збагачення літератури та мистецтва новими жанрами. Герой романтизму. Становлення нової української літератури (І.Котляревський). Романтизм в українській літературі 1830-1840-х років. Шевченко – виразник національної ідеї. Архітектура та мистецтво. формування соціальної політики в Україні	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
9	9. Українська культура XIX століття	Наука та освіта 2-ої половини XIX ст.: історичні дослідження, розвиток українського мовознавства. Архітектура та мистецтво. Література критичного реалізму. Творчість І.Я.Франка. Живопис та скульптура. Реалістичний театр. Українська музична	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

		<p>школа XIX ст.: С.Гулак-Артемівський, М.Лисенко. Центри українського образотворчого мистецтва: Київ, Харків, Одеса. Розвиток мистецьких шкіл. Досягнення в сфері образотворчого мистецтва та архітектури. Творчість Т. Шевченка, І. Матроса, В. Тропініна та ін. Національно-культурне відродження в Галичині, його характерні особливості та періодизація. Культурно-просвітницька діяльність Руської трійці. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Альманах «Русалка Дністровая». Вплив політичних умов на розвиток української культури у другій половині XIX ст. Культурно-освітні товариства («Просвіта», «Наукове товариство імені Т.Шевченка»). Харківський, Київський, Новоросійський університети як наукові центри. Наука в системі культури: поширення раціоналістичного світогляду. Розвиток фізики (І. Пулюй), медицини (М.І. Пирогов, І.І. Мечников), хімії (М.М. Бекетов), етнографії (Ф. Вовк) та мовознавства (О.О.Потебня).</p>	
10	10. Українська культура на зламі XIX – XX ст.	<p>Українська культура на зламі XIX – XX століть. Наукові та просвітні товариства. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Книгодрукування та преса. Перші українські журнали. Публіцистика. Українська мова та національна тема в</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні</p>

		українській літературі. Розвиток драматургії і театрального мистецтва. Театр корифеїв. Видатні актори М. Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський та ін. Загальна характеристика українського образотворчого мистецтва та архітектури. Пошуки альтернативи реалізму в європейській культурі 1870-1880-х років: імпресіонізм, постімпресіонізм, натуралізм.	завдання
11	11. Український модерн	Український модерн. Творчість братів Кричевських. Стильові та жанрові особливості українського живопису. Творчість митців народницького реалізму – М. Пимоненка, С. Світлославського, М. Івасюка, С. Васильківського, М. Самокиша, І. Їжакевича, І. Труша. Творчість митців, орієнтованих на новітні європейські напрями – О. Мурашка, М. Бурачека та ін. Г. Нарбут. Історичний жанр в українському мистецтві не відзначається широтою тематики. Пейзажний жанр. Реалізм в українській скульптурі утверджується повільно. Зрушення у галузі розвитку музичної культури. Формування самобутньої композиторської школи. Драматичний театр	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
12	12. Культура України 20-30рр XX ст	Особливості соціально-економічної та політичної ситуації в Україні в 20 – 30-ті роки XX ст. Спроби	Індивідуальні та групові завдання, обговорення,

		<p>створення «пролетарської культури». Українське національне Відродження 20-х років. Революційно-романтична течія 20-х років. Творчість В.Сосюри, М.Зерова, М.Рильського, П.Тичини, О.Вишні. Українська періодика 20-30-х років. Сценічне мистецтво. Поява, розвиток і роль кіномистецтва в сучасній культурі. Розвиток українського кінематографу. Діяльність О. Довженка. Приниження і занепад духовної культури в період тоталітарного панування «соцреалізму». Уніфікація освіти в 30-ті роки. Масові репресії діячів науки. Архітектура та образотворче мистецтво. Українська культура в період Великої Вітчизняної війни. Філософські засади модернізму. Напрями модернізму: кубізм, абстракціонізм, експресіонізм, сюрреалізм. Література та мистецтво модернізму. Досягнення в театральному мистецтві. Лесь Курбас – видатний діяч українського театрального мистецтва.</p>	<p>ситуаційні, проблемні завдання</p>
13	<p>13. Культура України другої половини ХХ</p>	<p>Українська культурна парадигма другої половини ХХ століття. «Жданівщина», «Відлига». Творчість композиторів Г. Майбороди, С. Людкевича та ін. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва повоєнних часів. Створення закладів професійно-</p>	<p>Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>

	<p>технічного навчання для підготовки робітничих кадрів. «Шістдесятники» у боротьбі за національно-культурне відродження України. Л. Костенко, І. Драч, І. Дзюба, Д. Павличко, М. Вінграновський, Є. Гуцало, В. Дрозд, І. Світличний, В. Симоненко. Рух дисидентів у 60–70-х роках. Поезія В.Стуса. Самвидав «Гельсинська спілка». Народний рух України. Посилення ідеологічного тиску. Український культурний процес в еміграції. Телебачення та його роль у культурному житті української нації у другій половині 80-х років. Музика ХХ століття (джаз, рок-музика). Релігійне життя України у другій половині ХХ століття</p>	
--	--	--

4.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Передерій І. Г., Тевікова О. В., Нарадько А. В. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання . Полтава: ПолтНТУ, 2015. 274 с.
2. Тевікова О. В. Історія української культури: навчально-методичний посібник до вивчення дисципліни для студентів усіх спеціальностей I рівня вищої освіти (бакалавр). Полтава : ПолтНТУ, 2018. 120 с.
3. Шейко В. М. Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 3-тє вид., стер. Київ : Знання, 2011. 271 с.

Допоміжні:

1. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 304 с.
2. Безвершук Ж. О. Історія культури в термінах і назвах: словник-довідник. Київ : Вища шк., 2003. 400 с.: іл.

3. Безклубенко С. Д. Теорія культури: навч. посіб. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2002. 324 с.
4. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б. Патона. Київ : видавництво «Наукова думка», 2001. Т.1: Асєєв Ю. С., Баран В. Д., Баранов І. А. та ін. Історія культури давнього населення України. 1135 с.
5. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ за заг. ред. Б. Патона. Київ : видавництво «Наукова думка», 2001. Т.2: Александрович В. С., Балушок В. Г., Боянівська М. Б. та ін. Українська культура XIII – першої половини XVII століть. 847 с.
6. Зінько О. В., Зінько Ю. А. Нариси історії української культури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид.: доповн., перероб. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 248.
7. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: підручник. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
8. Художня культура України: навч. посіб. / за заг. ред. Л. М. Масол. Київ : Вища шк., 2010. 239 с.: іл.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 30.08.2021)
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>(дата звернення: 30.08.2021)
3. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка . URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
4. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення: 30.08.2021)
5. Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2021)
6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2021)
7. Офіційний сайт Ради Європи. URL:<http://www.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2021)
8. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL:<http://www.echr.coe.int/echr>(дата звернення: 30.08.2021)
9. Офіційний сайт Венеціанської комісії Ради Європи. URL: <http://www.venice.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2021)
10. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>(дата звернення: 30.08.2021)
11. Офіційний сайт ОБСЄ. URL: <http://www.osce.org/>(дата звернення: 30.08.2021)
12. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>(дата звернення: 31.08.2021)

13. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=1>(дата звернення: 30.08.2021)

5. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається із дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

6. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Максимальна кількість балів протягом семестру становить 100. Семестровий контроль за дисципліну проводиться у формі семестрового заліку.

Змістовий модуль 1. Українська культура від найдавніших часів до XVIII ст.

1	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22
2	Виконання завдань на семінарських заняттях (5бх2с)	10
		37

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються здобувачами вищої освіти в усній формі. Відповіді оцінюються у 22 бали:

22-21 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вміє впевнено розкрити питання для самостійного опрацювання, володіє категорійним апаратом, робить обґрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою;

20-15 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал, в цілому показує знання матеріалу, проте робить незначні помилки чи неточності;

14-9 - здобувач вищої освіти не володіє інформацією в повному обсязі, частково володіє категорійним апаратом, невпевнено обґрунтовує свою позицію;

8-4 - здобувач вищої освіти знає не весь матеріал, знання поверхневі, відсутня чіткість викладення міркувань;

3-0 – здобувач вищої освіти не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Виконання завдань на семінарських заняттях

За роботу на семінарському занятті здобувач вищої освіти може отримати 5 балів.

5 – здобувач вищої освіти показує глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом семінарських занять; вміє обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань з навчальної дисципліни, усувати прогалини чи неточностей у відповідях інших студентів; здатний до самостійного поповнення знань.

4-3- здобувач вищої освіти показує повне чи достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою дисципліни з можливими незначними неточностями. Помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті може самостійного усунути або за допомогою викладача

2-0- здобувач вищої освіти показує знання лише певних питань, передбачених планом семінарських занять. Відповідь містить суттєві неточності чи прогалини.

Змістовий модуль 2. Українська культура у XVIII – на поч. XXI ст.

1	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22
---	---	----

2	Виконання завдань на семінарських заняттях (5бх3с)	15
3	Підготовка, виконання реферату	16
4	Комплексна контрольна робота	15
		63

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються здобувачами вищої освіти в усній формі. Відповіді оцінюються у 22 бали:

22-21 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вміє впевнено розкрити питання для самостійного опрацювання, володіє категорійним апаратом, робить обґрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою;

20-15 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал, в цілому показує знання матеріалу, проте робить незначні помилки чи неточності;

14-9 - здобувач вищої освіти не володіє інформацією в повному обсязі, частково володіє категорійним апаратом, невпевнено обґрунтовує свою позицію;

8-4 - здобувач вищої освіти знає не весь матеріал, знання поверхневі, відсутня чіткість викладення міркувань;

3-0 – здобувач вищої освіти не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Виконання завдань на семінарських заняттях

За роботу на семінарському занятті здобувач вищої освіти може отримати 5 балів.

5 – здобувач вищої освіти показує глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом семінарських занять; уміє обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань з навчальної дисципліни, усувати прогалини чи неточностей у відповідях інших студентів; здатний до самостійного поповнення знань.

4-3- здобувач вищої освіти показує повне чи достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою дисципліни з можливими незначними неточностями. Помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті може самостійного усунути або за допомогою викладача

2-0- здобувач вищої освіти показує знання лише певних питань, передбачених планом семінарських занять. Відповідь містить суттєві неточності чи прогалини.

Підготовка та захист реферату оцінюється у 10 балів:

10 - реферат без зауважень, виконані всі вимоги до написання роботи;

9-7 – чітко сформульована мета реферату, розділи плану логічно пов'язані між собою, тема розкрита у повному обсязі. Здобувач вищої освіти показує самостійність у формулюванні висновків, узагальнень. Правильно оформлені посилання та список використаних джерел.

6-3 – реферат містить помилки у оформленні; тема роботи розкрита в неповній мірі.

2-1 – у оформленні реферату допущені грубі помилки; студент частково володіє темою.

Контрольна робота складається із 3 видів завдань. Сума балів за правильні відповіді складає результат роботи.

15-14-здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим навчальним матеріалом, вільно висловлює власні думки, творчо та переконливо аргументує особисту позицію, здатний дати правильні відповіді на тестові питання та обґрунтовані відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

13-10 – здобувач вищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі приклади на підтвердження власних тверджень, вміє порівнювати, узагальнювати, здатний дати переважно правильні відповіді на тестові питання, допускає прогалини в аргументуванні відповідей на питання комплексної контрольної роботи.

9-5 – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, виявляє знання і розуміння основних положень та категорій, здатний дати часткові відповіді на питання, допускає помилки в аргументуванні відповідей.

4-2 – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний відтворити окрему його частину, даючи відповіді на питання.

1 – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни або на рівні елементарного розпізнавання, не виявляє здатність викласти думку, не здатний дати правильні відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

Підсумковий контроль з дисципліни визначається як сума показників змістового модуля 1 та 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ECTS			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ECTS	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотирибальною шкалою
90–100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати	зараховано	відмінно

		їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.		
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		задовільно
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними уміннями та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.		
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю	не	незадовільн

		складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	зараховано з можливістю повторного складання	0
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, уміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	